

„Három királyfi, három királylány” Program

2009. június 18-ára a Magatartástudományi Intézet vezetője, *Prof. Dr. Kopp Mária* és munkatársai érdekes beszélgetésre invitálták a sajtó képviselőit. Egy új kezdeményezés született annak érdekében, hogy támogassuk a kívánt, tervezett gyermekek megszületését, hogy ne csak a bankokba, hanem gyermekeinkbe is befektethessük a pénzünket, hogy legyen kiben bízunk, ha a magunk erejében már nem bízhatunk.

Kopp Mária azért tartja ezt most időszerű témának, mert a súlyos gazdasági világválság hatására és éppen a válság elleni válaszul megerősödni látszanak az emberi kapcsolatok, hiszen mindenkinek fel kell ismernie azok fontosságát. Most minden társadalomnak meg kell adnia a maga válaszát a kialakult helyzetre. Milyen válaszokat adhat társadalmunk?

Különböző felmérések alapján a magyar társadalom a leginkább családbarát társadalom Európában. Erre az állításra *Pongrácz Tiborné Hüttl Marietta* bőven szolgált adatokkal. Előadásában utalt azokra a felmérésekre, amelyek azzal a kérdéssel foglalkoztak, hogy kinek jobb az életben: a gyerekeseknek vagy a gyermekteleneknek. Érdekes adat, hogy míg a magyar válasz 89% a férfiak és 83,5% volt a nők részéről a gyermekesek mellett, addig pl. megdöbbentően hasonló arányban szavaztak a gyermektelenség mellett a volt NDK területén. Azt az állítást, hogy nem lehet igazán boldog az, akinek nem lehet gyereke, Magyarországon 70%-ban helyeselték, míg Litvániában mindössze 21%-ban! A nők többsége részére fontosabb a munkánál a család, a gyermek – állítással Magyarországon 79%-ban, míg pl. Hollandiában csak 33%-ban értettek egyet. Ennek megfelelően magas egyetértés volt a hagyományos „apa keresi a pénzt, anya az otthoni feladatokat látja el” családmodellt illetően a magyarok körében.

Mégsem születnek meg azok a gyerekek, akiket szeretnénk, hogy megszülessenek. Ennek az egyik oka a magyarok körében felmért reménytelenség. Kopp Mária rámutatott arra, hogy a világ 120 országa közül Zimbabwe után nálunk a legmagasabb azoknak az aránya, akik az életminőségüket rossznak minősítik és azt gondolják, hogy a következő 5 évben is ilyen marad. Egyetlen Európai Unió tagállamban sem romlott olyan nagy mértékben a szociális esélyegyenlőség 2006 és 2008 között, mint Magyarországon, és ebben az igen rossz demográfiai helyzet is komoly szerepet játszik. A 2007-es Magyar Statisztikai Évkönyvben szereplő adatok szerint Magyarországon az 1000 főre jutó természetes szaporodás/fogyás -3,5. Már Oroszországban is jobb a helyzet a -1,7-es értékkel. Összehasonlításképpen Csehországban ez a szám +1,0, Franciaországban +4,3. Köszönhető ez a pozitív érték Franciaországban a családbarát intézkedéseknek és ezen intézkedések kiszámíthatóságának (pl. a háromgyerekes családok kiemelt támogatásának, adóelengedésnek, az otthoni gyermekgondozás támogatásának).

Kopp Mária ezen a rendezvényen is hangsúlyozta, hogy a magyar társadalom alapvetően nem depressziós, közös célokért képes összefogni. Rámutatott arra, hogy a társadalom túlélése nagyban függ a megszülető gyermekek számától, hiszen a társadalombiztosítás, egészségbiztosítás, mint olyan, megszűnik létezni, ha a tendencia nem változik.

A vizsgálatok azt mutatják, hogy a magasabb végzettségű nőknek nem születik meg annyi gyerekük, ahányat valójában szeretnének. *Dr. Ádám Szilvia* előadásában azzal

a kérdéssel foglalkozott, hogy növelhetik-e kormányzati szabályzatok a születési arányt. Megállapította a nemzetközi trendek ismeretében, hogy a csökkenés nem tűnik visszafordíthatónak. Egyrészt a nők egyre magasabb iskolai végzettségi szintjének elérése több időt követel, tehát kitolja az első gyermek vállalásának időpontját. Másrészt részük-ről növekvő a törekvés az anyagi függetlenség elérésére és az aktív keresőképességi helyzet emelésére. Harmadrészt a társas kapcsolat prioritása háttérbe került fenti okokból. A gyermek „luxuscikké” vált! A gazdasági szakirodalom két fő részre osztja a gyermekekkel kapcsolatos költségeket. Vannak közvetlen költségek: a gyermekek meglétének következtében megjelenő plusz háztartási költségek tartoznak ide (pl. ételmiszer, ruházat, egészségügyi költségek, lakhatás, képzés, tanítás stb.) És vannak a közvetett költségek: azokról az elvesztett bevételi forrásokról van szó, melyek a gyermek születése következtében materializálódnak (munkavállalás szüneteltetése, csökkentett jövedelem a csökkentett munkaidő miatt vagy a karrierlehetőségek behatárolódása a megnövekedett megkötések következtében). Míg a közvetlen költségek megoszlanak a szülők között, a közvetett költségek elsősorban a nőket terhelik, hiszen ők függesztik fel a munkájukat, és hoznak kompromisszumot saját hosszú távú karrierjükkel kapcsolatban.

A munkaerő piaci helyzet befolyásolja az emberek azon döntését, hogy számszerűen hány gyermeket vállaljanak és időben mikor határozzák el magukat erre.

A mai fiatalok több mint 60%-a két gyermeket szeretne, több mint 20%-a hármat. Azon fiatalok aránya, akik egyáltalán nem szeretnének gyermeket vállalni, mindössze 2,5%. Tehát összefogással, megfelelő intézkedésekkel tenni kell a program céljainak eléréseért: pl. a munkanélküliséget lehetne azzal nálunk is csökkenteni, ha az otthoni gyermekgondozást támogatnák, ha több részdíós vagy otthoni munkalehetőség lenne az anyák részére, ha segítséget kapnának a kismamák, akár civil szervezettől vagy saját baráti körben a gyermek ellátásához. Fontos segítség lehetne, ha a szülők részesülnének a gyermekeik adójának bizonyos hányadából (mint a civil szervezetek részére felajánlott 1%).

Végezetül Kopp Mária igen érdekes összefüggésre hívta fel a figyelmet: a 40–69 éves férfiaknál négyszer nagyobb a valószínűsége, hogy megéri a 69. évet, ha jó a kapcsolata gyermekével.

Konklúzióként levonható, hogy gyermekekre egy fejlődni akaró országnak nemcsak gazdasági szempontból van szüksége, hanem a lakosság egyéni boldogsága, elégedettsége szempontjából is. Az a felnőtt, akinek annyi gyermeke van, ahányat mindig is szeretett volna, mert „megengedheti” magának, aki harmonikus családban él, ettől testileg és lelkileg is egészségesebb, jobban teljesít, tehát ha úgy tetszik, gazdaságilag is hasznosabb tagja lehet a társadalomnak. Persze nem elfelejthető tényező, hogy a társadalom irányítóinak is be kellene ezt látniuk, és olyan intézkedéseket hozniuk, amelyek ezt lehetővé teszik. 16 OECD országban az utóbbi 20 év alapján végzett kutatás szerint megállapítható, hogy a születésszám magas azokban az országokban, ahol a családok irányába történő pénzmozgás, a nők munkavállalási aránya magas, és a nők döntő többsége részmunkaidőben dolgozik. A program elnevezése a magyar népmesékre utal, amelyekben – ahogy *Boldizsár Illdikó* népmesekutató rámutatott – mindig a három gyerek menti meg az országot. *Puber Anikó*